

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 17.10.2013
COM(2013) 715 final

2013/0340 (NLE)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА

**за изменение на Директива 2009/71/ЕВРАТОМ за установяване на общностна
рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации**

{SWD(2013) 422 final}

{SWD(2013) 423 final}

{SWD(2013) 424 final}

{SWD(2013) 425 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

1.1. Общ контекст

Аварията в ядрената централа Фукушима-1 през 2011 г. доведе до значителни екологични, икономически и социални вреди, и породила безпокойства за възможни последици за здравето на засегнатото население в Япония. Въпреки че бе предизвикано от земетресение и цунами със значителна сила, разследванията на причините за аварията показаха, че съвместното въздействие на редица предвидими фактори е предизвикало катастрофални последици. Анализът на ядрената авария във Фукушима показва наличието на значими и често срещани се технически проблеми, както и повтарящи се институционални провали, подобни на вече разгледаните при оценките на аварията в централите в Три Майл Айленд и Чернобил. Тази нова ядрена авария още веднъж подкопа общественото доверие в безопасността на ядрената енергетика; при това в момент, когато използването на ядрената енергия се обсъжда като възможен вариант за задоволяване на глобалните потребности от енергия по устойчиво развит начин.

Ядрената авария във Фукушима отново насочи вниманието в ЕС и по целия свят към първостепенното значение на осигуряването на най-високи равнища на ядрена безопасност.

Понастоящем от ядрена енергия се произвежда близо 30 % от електроенергията в ЕС, което представлява около две трети от нисковъглеродното електропроизводство. В ЕС има 132 работещи реактора — около една трета от общо 437 работещи електроенергийни реактора в света. Много от ядрените централи в ЕС са изградени преди три до четири десетилетия и се базират на проекти и разпоредби за безопасност, които оттогава насам непрекъснато са актуализирани.

Ядрената безопасност има изключително значение за ЕС и за хората. Въздействията на ядрените аварии прехвърлят държавните граници и могат да породят потенциални вредни последици за здравето на работниците и гражданите, както и да имат голямо икономическо отражение. Ето защо от съществено значение за обществото и икономиката е да бъде намален рискът от ядрена авария в държава членка на ЕС, чрез прилагане на високи стандарти за ядрена безопасност и гарантиране на високо качество на регулаторния надзор.

Като последица от ядрената авария във Фукушима, ЕС реагира незабавно.

Въз основа на мандат, възложен от Европейския съвет на заседанието му на 24—25 март 2011 г.¹, Европейската комисия, съвместно с Групата на европейските регулатори в областта на ядрената безопасност (ENSREG), организираха в рамките на целия ЕС комплексни оценки на риска и безопасността на ядрените централи (така наречените „стрес тестове“). Стрес тестовете бяха дефинирани като целенасочена оценка на запасите по безопасност на АЕЦ в светлината на събитията във Фукушима при екстремни природни бедствия, излагащи на риск функциите за безопасност на централите. В тези оценки участваха всичките четиринадесет държави членки на ЕС, в които работят ядрени централи² плюс Литва³. Швейцария, Украйна и Хърватия също

¹ Заключение на Европейския съвет EUCO 10/1/11

² Белгия, България, Чешката република, Финландия, Франция, Германия, Унгария, Нидерландия, Румъния, Словашката република, Словения, Испания, Швеция, Обединеното кралство

³ АЕЦ „Игналина“ е в процес на извеждане от експлоатация

участваха изцяло в европейските стрес тестове и процеса на партньорска проверка, а други съседни държави (например Турция, Беларус и Армения), които се съгласиха да използват същата методика, работят в рамките на различни времеви графици. Стрес тестовете започнаха в 2011 г. със самооценки, направени от операторите на ядрените централи, както и изготвянето на национални доклади от националните регулатори. Предварителните констатации бяха представени в ноември 2011 г. в Съобщението на Комисията относно междинния доклад за стрес тестовете⁴, след което през периода от януари до април 2012 г. бе проведен широкообхватен процес на партньорска проверка в ЕС. Съветът на ENSREG за партньорска проверка (ENSREG Peer Review Board) подготви обзорен доклад⁵, който бе утвърден от ENSREG. Също така, в ENSREG бе постигнато съгласие за План за действие⁶, чрез който да се проследи прилагането на препоръките от партньорските проверки. През октомври 2012 г. Комисията публикува Съобщение относно окончателния доклад за стрес тестовете⁷. Понастоящем, в съответствие с изискванията на плана за действие на ENSREG, са изготвени национални планове за действие⁸ във връзка с поуките след аварията във Фукушима и препоръките на партньорските проверки при стрес тестовете, като съдържанието и степента на изпълнение на тези национални планове за действие бяха разгледани в рамките на семинар, проведен през април 2013 г. Обобщеният доклад от семинара предстои да бъде представен на Втората конференция на ENSREG по ядрената безопасност в Европа⁹, която ще се проведе през 2013 г. Като следващо начинание по осигуряване на подходящи последващи дейности след стрес тестовете, Комисията ще разработи, в тясно сътрудничество с ENSREG, консолидиран доклад за състоянието на прилагането на препоръките от стрес тестовете, за който се предвижда да бъде публикуван през юни 2014 г. и да бъде предаден на Европейския съвет.

В законодателната област Европейската комисия получи през март 2011 г. ясен мандат от Европейския съвет „да преразгледа съществуващата правна и регулаторна рамка за безопасността на ядрените инсталации“ и да предложи евентуални подобрения, които биха били необходими.

Европейският парламент също насърчи провеждането на преразглеждане на нормативната уредба. В своята резолюция от 2011 г. относно приоритетите в областта на енергийната инфраструктура за периода до 2020 г. и по-нататък¹⁰, Европейският парламент декларира, че „бъдещите законодателни инициативи за изграждане на обща рамка за ядрена безопасност са от съществено значение за непрекъснатото подобряване на нормите за безопасност в Европа“. Също така, в своята резолюция от 2011 г. относно Работната програма на Комисията за 2012 г.¹¹, Европейският парламент отправи призив за „спешно преразглеждане на Директивата относно ядрената безопасност с оглед засилване на нейните разпоредби, по-специално като се вземат предвид резултатите от

⁴ COM (2011) 784 окончателен.

⁵ Peer review Report – Stress Tests performed on European nuclear power plants (Доклад за партньорска проверка — Стрес тестове, проведени в европейските ядрени централи), www.ensreg.eu

⁶ ENSREG Action Plan regarding the follow-up of the peer-review of the stress tests performed on European nuclear power plants (План за действие на ENSREG във връзка с дейностите, последващи партньорската проверка при стрес тестовете, проведени на европейските ядрени централи)

⁷ COM(2012)571, 4.10.2012 г.

⁸ 17-те национални планове за действие могат да бъдат намерени в уеб сайта на ENSREG: www.ensreg.eu

⁹ <http://www.ensreg.eu/ensreg-conferences>

¹⁰ P7_TA(2011)0318

¹¹ P7_TA(2011)0327

стрес тестовите, проведени след аварията във Фукушима“. По-наскоро, в резолюцията си от 2013 г. относно стрес тестовите¹², Европейският парламент призова преразглеждането на нормативната уредба да бъде „амбициозно по своя характер“, включително със значителни подобрения в някои области, като например „процедурите и рамките за безопасност, по-специално чрез определянето и прилагането на задължителни стандарти за ядрена безопасност, които отразяват най-съвременните практики в ЕС в техническо, регулаторно и оперативно отношение, както и относно ролята и ресурсите на органите за ядрено регулиране, и по-специално [пъриазглеждането на нормативната уредба] следва да усили тяхната независимост, отвореност и прозрачност, като същевременно увеличи значението също на мониторинга и провеждането на партньорски проверки“.

В своето становище от 2012 г. относно Съобщението на Европейската комисия за окончателния доклад за стрес тестовите¹³, Европейският икономически и социален комитет изрази своята подкрепа за „намерението на Комисията да предприеме амбициозно преразглеждане на Директивата относно ядрената безопасност“.

В отговор на предоставения от Европейския съвет мандат и на призивите на другите европейски институции и органи, Комисията организира широкообхватен процес на анализ и събиране на мнения, за да определи подходящите области и механизми за законодателна намеса. В този процес бе включено открито обществено обсъждане (проведено онлайн през периода от декември 2011 г. до февруари 2012 г.), допълнено с подробен диалог със заинтересовани страни.

Съобщенията относно стрес тестовите, съответно от 2011 и 2012 г., съдържат някои индикации за възможните области за подобрение на законодателството. В този контекст, във връзка със съществуващата Директива 2009/71/Евратом на Съвета за установяване на общността рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации¹⁴ (наричана по-долу „Директива относно ядрената безопасност“), във второто от горепосочените съобщения са изтъкнати областите на процедурите и рамките за безопасност, ролята и средствата на ядрените регулаторни органи, както и откритостта, прозрачността, мониторинга и верифицирането.

Също така, службите на Комисията разработиха през 2012 г. оценка на въздействието, базираща се на широк спектър от информационни източници, и отчитаща развитието в ядената област в ЕС и в международен план в периода след аварията във Фукушима.

На тази основа бе разработено предложение за изменение на Директивата относно ядрената безопасност, като бяха използвани също приносът и експертните знания и умения на Групата научни експерти по чл. 31 от Договора за Евратом, на Европейския икономически и социален комитет, както и резултатите от широкообхватна консултация с представители на националните ядрени регулаторни органи, участващи в ENSREG.

1.2. Основания и цели на предложението

Съществуващата Директива относно ядрената безопасност представлява ключово постижение. Но в духа на принципа за непрекъснато подобрение в областта на ядрената безопасност, както и във връзка с намеренията да бъдат взети предвид, *inter alia*, поуките от ядрената авария във Фукушима и резултатите от последвалите стрес

¹² P7_TA(2013)0089

¹³ TEN/498

¹⁴ ОВ L 172, 2.7.2009 г.

тестове, се яви необходимост да бъде преразгледан въпросът доколко съществуващите разпоредби са достатъчни.

Ядрената авария във Фукушима показва, че добре известните поуки от предишните аварии от миналите десетилетия не са възприети доброволно от част от отрасъла и не са наложени в достатъчна степен от регулаторите — дори и в страна като Япония, за която се смяташе, че има особено високи стандарти на промишлена и ядрена безопасност. Поради това е необходимо по-задълбочено разглеждане на техническите и организационните въпроси, произтичащи от анализа на тази авария.

Стрес тестовете в Европа потвърдиха, че продължават да съществуват различия между държавите членки по отношение на осигуряването на цялостно и прозрачно определяне и управление на ключовите въпроси на безопасността. Също така, стрес тестовете ясно показаха ползите от сътрудничеството и координационните механизми между всички участващи страни, носещи отговорност за ядрената безопасност, като например партньорските проверки.

Освен това, по време на публичните срещи, проведени в рамките на стрес тестовете, бяха отправени искания за разширяване на оценките на организацията на аварийната готовност и действията при аварии.

По тези причини Комисията счита за уместно Директивата относно ядрената безопасност да бъде изменена, допълнена и нейните разпоредби да бъдат засилени, чрез съчетаване на технически подобрения с по-широкообхватни въпроси от областта на безопасността, като например въпроси във връзка с управлението, прозрачността, вътрешната аварийна готовност и действията при аварии.

Предлаганите изменения са насочени към засилване на регулаторната рамка в областта на ядрената безопасност в ЕС, по-специално чрез:

- Засилване на ролята и на реалната независимост на националните регулаторни органи;
- Увеличаване на прозрачността по въпросите на ядрената безопасност;
- Укрепване на съществуващите принципи и въвеждане на нови общи цели и изисквания за ядрена безопасност, насочени към специфични технически въпроси в рамките на целия жизнен цикъл на ядрените инсталации, по-специално на ядрените централи;
- Засилване на мониторинга и на обмяната на опит чрез създаване на европейска система за партньорски проверки;
- Създаване на механизъм за разработване на хармонизирани в рамките на ЕС указания за ядрена безопасност..

1.3. Съществуващо законодателство на ЕС в областта на ядрената безопасност

След като бе официално признато от Съда на ЕС (по Дело 29/99¹⁵) наличието на вътрешно присъща връзка между радиационната защита и ядрената безопасност и, по този начин, бе призната компетентността на Общността Евратом да издава законодателни актове в областта на ядрената безопасност, първият подобен инструмент, обхващащ цялата територия на ЕС и имащ правно обвързващ характер, е

¹⁵ Решение на Съда на ЕС от 10 декември 2002 г. [2002] ECR I-11221

Директивата относно ядрената безопасност¹⁶. С директивата бе въведена правно обвързваща рамка, базираща се на признати и принципи и задължения по основните международни инструменти в тази област, а именно Конвенцията за ядрена безопасност¹⁷ и Основните принципи за безопасност¹⁸, формулирани от Международната агенция за атомна енергия (МААЕ).

1.4. Съгласуваност с други политики

Поради факта, че неговата крайна цел е да осигурява защита на работниците и на населението от опасностите от йонизиращите лъчения, законодателството на Евратом в областта на ядрената безопасност е свързано главно с нормативната уредба на Евратом за радиационна защита, чийто основен стълб е Директивата относно основните норми за безопасност¹⁹. Не е възможно да се постигне защита на работниците и населението от опасностите на йонизиращите лъчения без да се контролират потенциално опасните източници на такива лъчения.

Ядрената безопасност има също първостепенна важност за цялостното предотвратяване, готовност и реагиране в случай на бедствия в държавите членки. По този начин Директивата относно ядрената безопасност е тясно свързана с Европейския механизъм за гражданска защита²⁰, който осигурява рамка за сътрудничество в ЕС в тази област, включително за действия при радиационни аварии в или извън границите на ЕС.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОТ ОЦЕНКИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

2.1. Консултации със заинтересованите страни

В периода след ядрената авария във Фукушима Комисията встъпи в задълбочен и прозрачен процес на провеждане на диалог с различни заинтересовани страни и широката общественост, включително с организирането на открито обсъждане в Интернет, в съответствие със стандартите на Комисията за провеждане на консултации²¹.

В отговор на общественото обсъждане в Интернет, при което бяха потърсени мнения относно засилването на съществуващите нормативни изисквания за ядрена безопасност в рамките на Евратом, бяха получени становища от ядрени регулаторни органи, други публични органи, дружества, неправителствени организации, както и от отделни лица. Това обсъждане даде възможност да бъдат проучени широк спектър от становища на заинтересовани страни. Резултатите от обсъждането показват, че над 90 % от респондентите потвърждават важното значение на нормативната уредба на Евратом в

¹⁶ Преди нея бяха приети само две правно необвързващи резолюции на Съвета, съответно от 22 юли 1975 г. и 18 юни 1992 г., отнасящи се за технологични проблеми във връзка с ядрената безопасност.

¹⁷ INFCIRC/449 от 5 юли 1994 г.

¹⁸ IAEA Safety Standard Series no SF-1, 2006 (поредица Стандарти за безопасност на МААЕ, № SF-1, 2006 г.)

¹⁹ Директива 96/29/Евратом на Съвета от 13 май 1996 г. относно постановяване на основните норми на безопасност за защита на здравето на работниците и населението срещу опасностите, произтичащи от йонизиращото лъчение

²⁰ Предложение на Комисията за Решение на Европейския парламент и на Съвета относно Механизъм за гражданска защита на Съюза (COM(2011) 934 окончателен), предназначено *inter alia* да замени Решение 2007/779 на Съвета от 8 ноември 2007 г. за създаване на общностен механизъм за гражданска защита (преработен вариант).

²¹ COM(2002) 704 окончателен

областта на ядрената безопасност, с която се определят общи правила за държавите членки на ЕС, а 76 % изразяват съгласие, че необходимо да се засили съществуващата нормативна уредба в тази област.

Също така, Комисията получи както писмени, така и устно изразени по време на срещи приноси от различни заинтересовани страни, например ядрени регулаторни органи, други публични органи, отделни дружества, отраслови асоциации и неправителствени организации. Също така, Комисията организира съвместно с ENSREG конференции и обществени дебати с участието на широк кръг заинтересовани страни, включително и неправителствени организации, които бяха посветени на процеса, междинните и крайните резултати от стрес тестовете²².

Бяха консултирани също и европейските социални партньори от Секторния комитет за социален диалог в областта на електроенергетиката. В своите отговори социалните партньори изтъкват ролята на нормативната уредба на Евратом в областта на ядрената безопасност за определянето на общи правила за държавите членки.

Специална роля бе отредена на ENSREG, в която са съсредоточени уникални експертни умения, тъй като в нея участват високопоставени представители на националните ядрени регулаторни органи от всички държави членки на ЕС, включително и от държавите, в които няма ядрени инсталации. Получена бе и бе взета под внимание подробна разработка, подготвена от ENSREG.

Като част от процедурата по Договора за Евратом, Комисията проведе консултация и с Групата от научни експерти по чл. 31 от посочения договор. В своето становище експертите приветстваха предложението на Комисията за изменение на Директивата относно ядрената безопасност и направиха редица предложения за засилване на връзката с нормативната уредба в областта на радиационната защита.

И накрая, в своето Становище по проектопредложението, формулирано съгласно чл. 31 от Договора за Евратом²³, Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) оценява положително своевременното действие, предприето от Комисията с отправянето на предложение за изменение на Директивата относно ядрената безопасност. Комитетът изразява задоволство, че в предложението са разгледани редица въпроси от областта на ядрената безопасност, които той е отбелязъл в свои предишни становища. По-специално, Комитетът приветства подходът за по-голяма хармонизация между държавите членки, изясняването на регулаторните отговорности и на въпросите във връзка с компетентността и капацитета, увеличаването на независимостта на националните регулатори и подобряването на вътрешната аварийна готовност и действията при аварии. Също така, Комитетът одобрява подхода за по-добра цялостна прозрачност. Като отбелязва, че новите законодателни изисквания следва да са необходими, пропорционални и да служат за осигуряване на публична безопасност, Комитетът приветства постигнатия подходящ в това отношение баланс в проектопредложението за изменение на директивата.

²² Например, Първата конференция на ENSREG от 28—29 юни 2011 г., посветената на партньорските проверки конференция на заинтересовани страни, състояла се на 17 януари 2012 г., както и общественият дебат относно резултатите от стрес тестовете и партньорските проверки, проведен на 8 май 2012 г. Втората конференция на ENSREG е планирана за юни 2013 г.

²³ EESC Opinion (TEN/529) of 2 September 2013 on the Draft Proposal for a Council Directive amending Directive 2009/71/EURATOM establishing a Community Framework for the nuclear safety of nuclear installations (Становище на ЕИСК от 2 септември 2013 г. относно проектопредложението за Директива на Съвета за изменение на Директива 2009/71/ЕВРАТОМ за установяване на общностна рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации)

Комитетът предложи в някои области да се засилят предвидените в проектопредложението разпоредби и препоръча да се изисква от държавите членки да осигурят въвеждането на партиципативни процеси за засилване на участието на обществеността в планирането, прегледа и вземането на решения. В това отношение Комисията счита, че ролята на обществеността в регулаторното вземане на решения е застъпена чрез изискването в предложението, което гласи че обществеността трябва реално да участва в процеса на лицензиране на ядрените инсталации.

В съответствие с процедурата по член 31 от Договора за Евратом, проведената консултация с Европейския икономически и социален комитет по проектопредложението бе необходимо условие за последвалото приемане от Комисията на окончателното предложение.

2.2. Оценка на въздействието

През 2012 г. бе разработена оценка на въздействието. В документа са анализирани предизвикателствата във връзка с осигуряването на достатъчни равнища на ядрена безопасност в ЕС. Определени са общите и специфичните цели за засилване на превантивната дейност и ограничаване на последиците от ядрени аварии. Предложени са и са анализирани няколко варианта за политика, като се започне от запазване на сегашното положение и се стигне до провеждането на по-дълбоки реформи. Всеки вариант е оценен въз основа на неговите въздействия по отношение на безопасността, въздействията му върху околната среда, както и икономическите и социални въздействия.

3. ПРАВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

3.1. Правно основание

Всяко законодателно изменение следва да надгражда и подобрява подхода, възприет в сега действащата Директива относно ядрената безопасност. Следователно, правното основание продължават да са членове 31 и 32 от Договора за Евратом.

3.2. Субсидиарност и пропорционалност

Предложението е насочено към още по-голямо засилване на ролята и значението на компетентните регулаторни органи, тъй като е ясно че само силни регулатори, разполагащи с всички необходими правомощия и гаранции за независимост биха могли да упражняват надзор и да гарантират безопасната експлоатация на ядрените инсталации в ЕС. Насърчават се тясното сътрудничество и обменът на информация между регулаторите, като се вземат предвид потенциалните трансгранични въздействия, които би могла да има една ядрена авария.

Като се имат предвид големите последиствия при ядрена авария и особено обществената необходимост от информация в такива случаи, от съществено значение е подходът за осигуряване на прозрачност в целия ЕС. По този начин може да се гарантира, независимо от държавните граници, адекватно информиране на обществеността по всички въпроси във връзка с ядрената безопасност. В такава насока са изменени съответните съществуващи разпоредби в директивата.

Стрес тестовете в Европа потвърдиха, че не само продължават да съществуват различия между държавите членки по отношение на осигуряването на цялостно и прозрачно определяне и управление на ключовите въпроси на безопасността, но че продължават да съществуват и пропуски в тази област. По тези причини се предлага засилване на разпоредбите на Директивата относно ядрената безопасност, така че да бъде включен

набор от споделени цели, насочени към хармонизиране на подхода за ядрена безопасност в ЕС. Също така, опитът от ядрената авария във Фукушима и ценните изводи, направени въз основа на стрес тестовете, ясно показват, че обменът на информация и партньорските проверки представляват съществен елемент за осигуряване на реално и непрекъснато прилагане на всеки един режим за безопасност.

В съответствие с принципа на пропорционалност, предложеното законодателно действие не надхвърля необходимото за постигане на поставените цели. Освен това, като се имат предвид различните ситуации в държавите членки, е определен гъвкав и пропорционален подход по отношение на степента на приложимост. Определен е механизъм за съвместно разработване от държавите членки на отнасящи се за целия ЕС технически указания, специално съобразени с принципа на пропорционалност, като се използват знанията и практическият опит на регулаторните експерти.

Приложимостта и обхватът на разпоредбите в предложението варират в зависимост от вида на ядрената инсталация. Ето защо държавите членки следва при привеждането в изпълнение на тези разпоредби да използват пропорционален подход, вземайки предвид рисковете при различните видове ядрени инсталации.

3.3. Правни елементи на предложението

Предложението се отнася за въвеждането на нови и за засилване на съществуващите разпоредби на Директивата относно ядрената безопасност, с общата цел за непрекъснато подобряване на ядрената безопасност и на нейното регулиране на равнището на ЕС. По-долу е дадена конкретна информация за основните предлагани изменения на Директивата относно ядрената безопасност.

Цели

Член 1 се допълва с нова цел, насочена към осигуряване на мерки срещу изхвърлянето на радиоактивни вещества през всички стадии от жизнения цикъл на ядрените инсталации (избор на площадка, проектиране, строителство, въвеждане в експлоатация, експлоатация и извеждане от експлоатация).

Определения

В член 3 се въвеждат нови определения, съответно за понятията, използвани в новите разпоредби, като например „авария“, „ненормално събитие“, „проектни основи“, „проектна авария“, „надпроектна авария“, „периодичен преглед на безопасността“. Тези определения са съобразени с международната терминология, като например посочената в IAEA Safety Glossary (Речника на МААЕ, отнасящ се за ядрената безопасност).

Законодателна, регулаторна и организационна рамка

Член 4 е изменен с оглед на допълнително изясняване на основните елементи на националната рамка. Например, посочено е, че националните изисквания за безопасност по член 4, параграф 1, буква а), следва да се отнасят за всички стадии от жизнения цикъл на ядрените инсталации.

Компетентен регулаторен орган (реална независимост, регулаторна роля)

В досегашната Директива относно ядрената безопасност се съдържат само минимални разпоредби, изтъкващи независимостта на националния компетентен регулаторен орган — в член 5, параграф 2. В съответствие с най-новите международни указания²⁴ тези

²⁴ Например Governmental, Legal and Regulatory Framework for Safety - General safety requirements - IAEA safety standards series no. GSR part 1 (Административна, правна и регулаторна рамка за

разпоредби се усилват, като се определят строги и ефективни сравнителни критерии и изисквания, с оглед осигуряването на реална независимост на регулаторите. Новите изисквания включват: осигуряване на реална ефективна независимост при вземането на решения, собствени бюджетни средства с подходящ размер и автономия при изпълнението на бюджета, ясни изисквания за назначаването и освобождаването на персонал, предотвратяване и преодоляване на конфликти на интереси и обезпеченост с персонал с необходимите квалификации, опит и експертни умения.

В досегашната Директива относно ядрената безопасност — в член 5, параграф 3, са изброени в обобщен вид основните правомощия на компетентния регулаторен орган. В предложеното изменение тези разпоредби са формулирани по-подробно, така че да се осигури наличието на съответни правомощия на регулаторите, с които те да могат да упражняват регулаторен надзор. За тази цел, към съществуващите регулаторни компетенции на компетентния регулаторен орган е добавена ключовата задача да определя национални изисквания за ядрена безопасност.

Прозрачност

Съществуващите разпоредби в член 8 от Директивата относно ядрената безопасност включват само общи изисквания за информиране на обществеността. Освен това, в този член не е включено никакво задължение за притежателя на лицензията, който носи основната отговорност за ядрената безопасност. За да се попълнят тези празноти, съответните разпоредби в предложеното изменение са разширени и конкретизирани. По този начин се въвежда изискване както към компетентния регулаторен орган, така също и към притежателя на лицензията, да разработят стратегия за прозрачност, обхващаща предоставянето на информация при нормални експлоатационни условия на ядрените инсталации, както и съобщенията в случай на авария или ненормално събитие. Ролята на обществеността е изцяло призната чрез изискването тя реално да участва в процеса на лицензиране на ядрените инсталации. При неотдавна организирания обмен на мнения с експерти²⁵ в тази област бе потвърдено, че обществеността трябва да играе важна роля като участва реално в процесите на вземане на решения и че съответните гледища трябва да се вземат под внимание, в съответствие с разпоредбите на Орхуската конвенция²⁶.

Цели в областта на ядрената безопасност

Настоящата Директива относно ядрената безопасност не включва специфични изисквания за различните стадии от жизнения цикъл на ядрените инсталации. Ето защо, например, рисковете във връзка с въпросите, установени при анализа на аварията във Фукушима и последвалите стрес тестове, не са достатъчно определени и разгледани в разпоредбите на сега съществуващата директива, например:

- Необходимостта да се оценява доколко подходящ е изборът на площадка за съответната ядрена инсталация, във връзка със съображения за

безопасността — Общи изисквания за безопасност — Стандарти за безопасност на МААЕ, серия GSR, част 1)

²⁵ Серия от международни семинари, проведени в периода 2009—2013 г. с участието на Генерална дирекция „Енергетика“ и Генерална дирекция „Околна среда“ от страна на Комисията, както и на френски местни информационни комисии (CLIs) и на съответната френска Национална асоциация на информационните комитети и комисии (ANCCLI)

²⁶ Конвенция за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда, ратифицирана на 17 февруари 2005 г. с Решение 2005/370/ЕО на Съвета

предотвратяване, когато това е възможно, или за свеждане до минимум на въздействието от външни опасности;

- Необходимостта от непрекъснато преоценяване на вероятността за такива външни опасности и на техните въздействия при периодичните прегледи на безопасността, както и от провеждането на съответен преглед на проектните основи на всяка ядрена инсталация, включително във връзка с възможно удължаване на експлоатационния период;
- Необходимостта оценките на риска, включително тези за външните въздействия, да се базират на методи, отразяващи научния прогрес, и даващи по този начин възможност за непрекъснато подобряване на безопасността.

В съответствие с принципа за непрекъснато подобряване на ядрената безопасност, с изменението се въвеждат общи цели за безопасност на ядрените инсталации (член 8а), които отразяват постигнатия напредък в рамките на Асоциацията на западноевропейските ядрени регулатори (WENRA) при разработването на цели за безопасността на новите ядрени централи.

За да могат да бъдат постигнати тези високи цели за ядрена безопасност са формулирани по-подробни разпоредби за различните фази от жизнения цикъл на ядрените инсталации (член 8б).

Също така, за да се подпомогне пълноценното прилагане на тези цели, в член 8в са формулирани методологични изисквания относно избора на площадка, проектирането, строителството, въвеждането в експлоатация, експлоатацията и извеждането от експлоатация на ядрените инсталации.

Този подход осигурява гъвкавост на националните рамки, като предписва високи цели, които трябва да бъдат застъпени в националната нормативна уредба, в съответствие с принципа за непрекъснато подобряване на ядрената безопасност. Например, това дава на държавите членки възможност за избор между наличните инженерни решения за подобрене на техните ядрени инсталации във връзка с въпросите в областта на безопасността, на база на поуките от тежките аварии, като например необходимостта от осигуряване на възможност за безопасно снижаване на налягането в херметичния обем на реактора в случай на авария (посредством съпроводено с филтриране изпускане [на пара/газове] от херметичния обем — containment filtered venting).

Вътрешна аварийна готовност и действия при аварии

В изменението са включени разпоредби относно вътрешната аварийна готовност и действията при аварии, тъй като в сегашния вариант на директивата не са предвидени такива мерки. Новите разпоредби включват указания за планирането и организационните мерки, които трябва да бъдат осигурени от притежателя на лиценза (член 8г). Например ново изискване, формулирано в изменението, е че всяка ядрена инсталация трябва да има център за реагиране при извънредни ситуации на площадката, който да е достатъчно защитен от въздействията на външни събития и тежки аварии, включително радиационни, и да е оборудван с необходимите материали за намаляване на въздействията от тежки аварии.

Партньорски проверки

Съществуващите разпоредби в Директивата относно ядрената безопасност — в член 9, параграф 3, включват изискване за периодични самооценки на националната рамка и компетентните регулаторни органи на държавите членки, в съчетание със задължение

да се отправя покана за международна партньорска проверка по съответните сегменти. Тази постановка остава непроменена в предложението, съответно в член 8д, параграф 1.

С изменението се въвеждат нови разпоредби относно самооценките и партньорските проверки на ядрените инсталации въз основа на въпроси от областта на ядрената безопасност, подбрани от държавите членки съвместно и в тясна координация с Комисията в рамките на цялостния жизнен цикъл на ядрените инсталации (като пример може да се посочи гореспоменатото снижаване на налягането в херметичната обвивка на ядрения реактор в случай на тежка авария, за да се избегне водороден взрив). Ако държавите членки не успеят съвместно да изберат поне един подобен въпрос, изборът на въпросите, които да бъдат разгледани при партньорските проверки, следва да бъде направен от Европейската комисия. Освен това, всяка държава членка трябва да определи методика за изпълнение на техническите препоръки от процеса на партньорска проверка. Ако Комисията установи значителни отклонения или закъснения при изпълнението на техническите препоръки от процеса на партньорска проверка, Комисията следва да покани компетентните регулаторни органи на останалите държави членки, които не са били обект на съответната проверка, да организират и проведат верификационна мисия, с която да обрисуват цялостна картина на ситуацията и да информират съответната държава членка за възможните мерки за отстраняване на установените слабости.

В случай на авария с външни за съответната площадка последици следва да бъде организирана специална партньорска проверка.

Този нов задължителен и редовен механизъм за партньорски проверки от ЕС (член 8д, параграфи 2—5) има за цел да се провери степента на техническо съответствие с целите в областта на безопасността на във всяка държава членка.

Така описаните нови разпоредби, определящи механизма за партньорски проверки, не засягат правилата за процедурите за нарушение, приложими в случай че дадена държава членка не изпълни задължение по Договорите, както е посочено в членове 258, 259 и 260 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

Пропорционално изпълнение на изменената директива

В изменението се признава, че приложимостта и обхватът на разпоредбите в изменената директива варират в зависимост от вида на ядрената инсталация. Ето защо държавите членки следва при привеждането в изпълнение на тези разпоредби да използват пропорционален подход, вземайки предвид рисковете при конкретните видове ядрени инсталации, които планират или експлоатират.

Докладване относно практическото прилагане на изменената директива

Настоящото предложение не включва промяна на разпоредбите за докладването в Директивата относно ядрената безопасност, като по този начин датата за първото докладване остава 22 юли 2014 г., когато от държавите членки се очаква да представят доклад за изпълнението на съществуващите разпоредби на директивата. При второто докладване, обаче, чийто срок е 22 юли 2017 г., държавите членки следва да докладват за прилагането на Директивата относно ядрената безопасност, както е изменена от настоящото предложение.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Предложението няма отражение върху бюджета на ЕС.

5. ОБЯСНИТЕЛНИ ДОКУМЕНТИ

В съответствие със Съвместната политическа декларация на държавите членки и Комисията относно обяснителните документи от 28 септември 2011 г., държавите членки са се задължили уведомяването за мерките им за транспониране, в случаите при които това е обосновано, да бъде придружавано от един или повече документи, в които се обяснява връзката между елементите на дадена директива и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране.

Във връзка с настоящата директива, Комисията смята, че предаването на такива документи е обосновано поради следните причини:

- **Сложността на транспонирането на изменената Директива относно ядрената безопасност на национално равнище**

С настоящото предложение строгостта на съществуващите разпоредби в Директивата относно ядрената безопасност значително се засилва, а освен това се въвеждат и важни нови разпоредби в редица области. В този смисъл, сложността на транспонирането на изменената директива се предопределя от факта, че тя обхваща много различни въпроси, включително изисквания по отношение на: националната рамка в областта на ядрената безопасност на ядрените инсталации, ролята и независимостта на националните регулаторни органи, задълженията на притежателите на лицензии, уменията в областта на ядрената безопасност, прозрачността по въпросите във връзка с ядрената безопасност, техническите цели и изискванията за ядрената безопасност на ядрените инсталации, вътрешната аварийна готовност и действията при аварии, както и разпоредби относно националните оценки на ядрените инсталации и съответните тематични партньорски проверки. Също така, в директивата има изисквания както към различни органи на държавите членки, така и към частни оператори.

Следователно, различните задължения, произтичащи от изменената директива, най-вероятно ще доведат до сложно транспониране на национално равнище. Дори и съществуващите разпоредби на Директивата относно ядрената безопасност вече са транспонирани обикновено с по няколко национални мерки за транспониране в отделните държави членки, като в някои случаи техният брой надхвърля 15 мерки за транспониране. С новите разпоредби, които се предлага да бъдат добавени към съществуващата директива, може основателно да се очаква броят на нотифицираните мерки за транспониране да нарасне. Също така, поради специфичността на ядрената безопасност, при транспонирането се използват и се нотифицират до Комисията различни по вид мерки за транспониране, като се започне от закони, правителствени постановления, министерски наредби, и се стигне до инструкции и решения на националните регулаторни органи в областта на ядрената безопасност.

При тези обстоятелства очевидно са необходими обяснителни документи, изясняващи връзката между изменената Директива относно ядрената безопасност и съответните части от националните мерки за транспониране.

- **Вече съществуващо национално законодателство**

В някои държави членки вече съществува известно законодателство по въпросите, които са предмет на предлаганите изменения. Следователно, транспонирането на изменената директива вероятно ще е свързано с комбинация от изменения на съществуващи национални законодателни актове и приемане на ново законодателство. При това положение, обяснителните документи ще са необходими за да се получи ясна и цялостна картина на транспонирането.

- **Рамкова директива**

Предложените изменения не променят по фундаментален начин „рамковия“ характер на Директивата относно ядрената безопасност. Изменената директива продължава да включва общи принципи и изисквания.

За Комисията е важно във връзка с нейния мониторинг на транспонирането и прилагането да знае кои национални разпоредби транспонират общите принципи и изисквания, формулирани в изменената директива. Например, в предложението се предвижда да бъдат въведени общи цели и изисквания за безопасност по отношение на всички видове ядрени инсталации. Като се има предвид много широкият обхват на тези нови цели и изисквания за безопасност, от първостепенна важност за Комисията, а също и за обществеността, е да може да се провери със сигурност как те се транспонират на национално равнище.

ПРИНЦИП НА ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

Изискването за предоставяне на обяснителни документи може да създаде допълнително административно натоварване за държавите членки. Но това натоварване не е непропорционално, като се имат предвид целите на изменената Директива относно ядрената безопасност и сложността на нейния предмет. Също така, за Комисията е необходимо да може реално да проверява правилността на транспонирането. По-облекчени мерки, даващи възможност за реална проверка, не съществуват, като се има предвид очакваната сложност на транспонирането на национално равнище, която може да доведе едновременно до приемане на нови и изменение на съществуващи законодателни актове. Също така, следва да се отбележи, че редица държави членки вече са предоставяли на Комисията полезни обяснителни документи относно транспонирането на съществуващото законодателство на Евратом, като например съществуващата Директива относно ядрената безопасност или други нормативни актове.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА

за изменение на Директива 2009/71/Евратом за установяване на общностна рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия и по-специално членове 31 и 32 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия, изготвено след получаване на становището на група лица, определени от Научния и технически комитет измежду научни експерти от държавите членки,

като взе предвид становището на Европейския парламент,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет,

като има предвид, че:

- (1) В член 2, буква б) от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия (наричан по-нататък „Договорът за Евратом“) се предвижда установяването на единни стандарти за безопасност с цел опазване на здравето на работниците и населението.
- (2) В член 30 от Договора за Евратом се предвижда установяване на основни стандарти в рамките на Общността за опазване на здравето на работниците и населението от опасностите, произтичащи от йонизиращите лъчения.
- (3) В Директива 96/29/Евратом на Съвета от 13 май 1996 г. относно постановяване на основните норми на безопасност за защита на здравето на работниците и населението срещу опасностите, произтичащи от йонизиращото лъчение¹ са формулирани основните норми за безопасност. В тази директива са формулирани изисквания за система за радиационна защита, включително за обосновка и оптимизация на нивото на облъчване и ограничаване на дозите на облъчване на населението и намиращите се в централата лица. Определени са изисквания за контрол на радиационното облъчване на населението и работниците, както при нормални експлоатационни условия, така и при аварийни ситуации. Разпоредбите на Директива 96/29/Евратом са допълнени от по-конкретно законодателство.
- (4) Съдът на Европейския съюз е отбелязал в своята съдебна практика², че Общността споделя със своите държави членки компетентността в областите, попадащи в обхвата на Конвенцията за ядрена безопасност³.
- (5) С Директива 2009/71/Евратом на Съвета от 25 юни 2009 г. за установяване на общностна рамка за ядрената безопасност на ядрените инсталации⁴ са въведени

¹ ОВ L 159, 29.6.1996 г., стр. 1.

² С-187/87 (1988 ECR, стр. 5013), С-376/90 (1992 ECR I-6153) и С-29/99 (2002 ECR I11221).

³ ОВ L 172, 6.5.2004 г., стр. 7.

задължения на държавите членки да създадат и поддържат национална рамка за ядрена безопасност. Тази директива отразява разпоредбите в основните международни инструменти, а именно Конвенцията за ядрена безопасност⁵ и Основните принципи на безопасността⁶, приети от Международната агенция за атомна енергия („МААЕ“). Сроктът за държавите членки да въведат в действие и да нотифицират до Комисията законите, наредбите и административните процедури, необходими за спазването на Директива 2009/71/Евратом изтече на 22 юли 2011 г.

- (6) С Директива 2011/70/Евратом на Съвета от 19 юли 2011 г. за създаване на рамка на Общността за отговорно и безопасно управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци⁷ са въведени задължения на държавите членки да създадат и поддържат национална рамка за управление на отработеното гориво и радиоактивните отпадъци.
- (7) В Заключенията на Съвета от 8 май 2007 г. относно ядрената безопасност и безопасното управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци⁸ е посочено, че „ядрената безопасност е национална отговорност, която при целесъобразност се упражнява в съответна рамка на ЕС. Решенията относно действията за осигуряване на безопасност и относно надзора на ядрените инсталации остават под компетентността единствено на операторите и националните власти.“
- (8) В резултат от поканата на Съвета за създаване на Група на високо равнище на равнище ЕС, както е отбелязано в гореспоменатите Заключения от 8 май 2007 г., с Решение 2007/530/Евратом на Комисията от 17 юли 2007 г. за създаване на Европейска група на високо равнище за ядрена безопасност и управление на отпадъците⁹ бе създадена Групата на европейските регулатори в областта на ядрената безопасност (ENSREG), която да допринесе за постигане на целите на Общността в областта на ядрената безопасност.
- (9) Ядрената авария във Фукушима през 2011 г. отново насочи вниманието на целия свят към мерките за свеждане на риска до минимум и за осигуряване на най-високи равнища на ядрена безопасност. Въз основа на мандат, възложен от Европейския съвет през март 2011 г.¹⁰, Европейската комисия, съвместно с Групата на европейските регулатори в областта на ядрената безопасност (ENSREG), организираха целия ЕС комплексни оценки на риска и безопасността на ядрените централи (така наречените „стрес тестове“). Резултатите показаха редица възможни подобрения, които могат да бъдат постигнати в подходите за

⁴ ОВ L 172, 2.7.2009 г., стр. 18.

⁵ ОВ L 318, 11.12.1999 г., стр. 20.

⁶ IAEA Safety Fundamentals: Fundamental safety principles, IAEA Safety Standard Series No SF-1, 2006 (МААЕ, Основи на безопасността: Основни принципи за безопасност, серия Стандарти за безопасност на МААЕ, № SF-1, 2006 г.)

⁷ ОВ L 199, 2.8.2011 г., стр. 48.

⁸ Прието от Комитета на постоянните представители (Coreper) на 25 април 2007 г. (с референтен номер на документа 8784/07) и от Комитета по икономическите и финансовите въпроси на 8 май 2007 г.

⁹ ОВ L 195, 27.7.2007 г., стр. 44.

¹⁰ Заключения на Европейския съвет, EUCO 10/1/11

постигане на ядрена безопасност и в практиката в ядрените инсталации на страните, участвали в тестовете¹¹.

- (10) Освен това, Европейският съвет поиска от Комисията да преразгледа съществуващата правна и регулаторна рамка за безопасността на ядрените инсталации и да предложи евентуални необходими подобрения. Европейският съвет изтъкна също, че в ЕС следва да се прилагат и непрекъснато да се усъвършенстват най-високи стандарти за ядрена безопасност.
- (11) Комисията включи някои първоначални виждания за подобрения в нормативната уредба в своето Съобщение от 24 ноември 2011 г. относно междинния доклад за комплексните оценки на риска и безопасността („стрес тестовете“) на ядрените централи в Европейския съюз¹².
- (12) В съответствие с общите принципи за консултация и диалог, Комисията проведе също обществено обсъждане в Интернет (в периода от декември 2011 г. до февруари 2012 г.), чрез което Комисията потърси мнения по въпроса в кои области е необходимо да се засили общностната нормативна рамка за ядрена безопасност.
- (13) Комисията определи няколко области, в които настоящата Директива 2009/71/Евратом се нуждае от преразглеждане, както е посочено в нейното съобщение от 4 октомври 2012 г. до Съвета и Европейския парламент относно широкообхватните оценки на риска и безопасността („стрес тестове“) на атомните електроцентрали в Европейския съюз и свързаните с тях дейности¹³.
- (14) При определянето на областите, в които са необходими подобрения, Комисията взе предвид постигнатия в Европа и света технически прогрес, опита и резултатите от стрес тестовете, констатациите на различни доклади за ядрената авария във Фукушима, гледищата от обществената дискусия във връзка със засилването на общностната нормативна рамка в тази област, гледищата на различни заинтересовани страни, включително на националните компетентни регулаторни органи, на представители на ядрения сектор и на гражданското общество, както и резултатите от предварителната оценка на мерките за транспониране, приложени от държавите членки.
- (15) Наличието на силен и независим компетентен регулаторен орган представлява фундаментално изискване на европейската регулаторна рамка за ядрена безопасност. Неговата независимост и безпристрастното и прозрачно изпълнение на пълномощията му са ключови фактори за осигуряване на висока степен на ядрена безопасност. Необходимо е да се реализират обективни регулаторни решения и действия за привеждането им в изпълнение, без каквото и да е неправомерно външно влияние, което би могло да застраши безопасността, като например упражняването на натиск във връзка с променящи се политически, икономически или обществени условия, или на натиск от правителствени служби или каквито и да са други публични или частни организации. Отрицателните последици от липсата на независимост ясно проличаха при аварията във Фукушима. Разпоредбите на Директива 2009/71/ЕО

¹¹ ENSREG Peer review Report – Stress Tests performed on European nuclear power plants, 25 April 2012 (Доклад на ENSREG за партньорска проверка — Стрес тестове, проведени в европейските ядрени централи, 25 април 2012 г.)

¹² COM(2011) 784 окончателен

¹³ COM(2012) 571 окончателен.

за функционално отделяне на компетентните регулаторни органи следва да бъдат засилени, така че да се осигури реална независимост на регулаторните органи и да се гарантира, че те разполагат с адекватни средства и правомощия за правилното изпълнение на възложените им отговорности. По-специално, регулаторните органи следва да имат достатъчно правомощия, достатъчен персонал и достатъчни финансови ресурси за правилното изпълнение на възложените му отговорности. От друга страна, обаче, засилените изисквания с цел осигуряване на независимост при изпълнението на регулаторните задачи не следва да засягат тясното сътрудничество, според конкретните случаи, с други съответни национални органи, нито да засягат общите правителствени указания за провежданите политики, които не са свързани с правомощията и задълженията на регулаторните органи.

- (16) Независимостта при вземането на решения от регулаторните органи зависи също и от компетентността на техния персонал. Следователно, необходимо е регулаторните органи да разполагат с персонал с необходимата квалификация, опит и експертни умения за изпълнението на неговите функции и отговорности. Като се имат предвид специализираният характер на ядрения сектор и ограниченият брой на специалистите с необходимите експертни умения и компетентност, което води до възможна ротация на лицата с ръководни постове между ядрения сектор и регулаторните органи, необходимо е да се обръща специално внимание на недопускането на конфликт на интереси. Също така, трябва да се вземат мерки за осигуряване на липса на конфликт на интереси и по отношение на организациите, които предоставят на регулаторните органи консултации или услуги.
- (17) Във връзка с предприемането на инфраструктурни проекти, които биха могли да повлияят на ядрената безопасност на ядрени инсталации, необходимо е да съществуват съответни национални механизми за провеждане на консултации с националните регулаторни органи и с обществеността и изразените от тях становища следва изцяло да бъдат вземани под внимание.
- (18) За ядрените инсталации са в сила и разпоредбите в Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда¹⁴. Тази директива съдържа задължение за държавите членки да осигуряват, преди предоставянето на разрешение за реализация на съответните проекти, те да подлежат на оценка на въздействието върху околната среда, ако биха могли да окажат значително въздействие върху околната среда, *inter alia*, поради своя характер, мащаби или местоположение. В това отношение тази директива представлява инструмент, осигуряващ включване в процеса на лицензиране на ядрените инсталации на съображения, свързани с околната среда.
- (19) Всяка оценка по настоящата директива не засяга която и да е съответна оценка на въздействието върху околната среда.
- (20) За ядрените инсталации, за които задължението за изготвяне на оценки на въздействието върху околната среда възниква едновременно от настоящата директива и от друг законодателен акт на ЕС, държавите членки могат да

¹⁴ ОВ L 26, 28.1.2012 г., стр. 1 — кодифицирана версия на Директива 85/337/ЕИО относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда, със съответните изменения в нея.

предвидят координирани или съвместни процедури, в съответствие с изискванията на съответната нормативна уредба на ЕС.

- (21) Последниците от ядрените аварии могат да прехвърлят националните граници, поради което е необходимо да се насърчава тясното сътрудничество, координация и обмен на информация между регулаторните органи на съседни страни или на страни в един и същ регион, независимо дали в тези страни се експлоатират или не ядрени инсталации. В това отношение, държавите членки следва да осигурят наличието на подходящи разпоредби за насърчаване на такова сътрудничество по въпроси на ядрената безопасност, имащи трансгранично значение, включително и с трети страни. Следва да се търсят синергии с Механизма за гражданска защита на ЕС¹⁵, който осигурява европейска рамка за сътрудничество между държавите членки в областта на гражданската защита, за подобряване на ефективността на системите за предотвратяване, съответна подготовка и действия при природни и причинени от човека бедствия.
- (22) За да се осигури придобиването и поддържането на подходящи умения и адекватно равнище на компетентност, всички страни следва да осигуряват постоянен процес на обучение на целия персонал (включително на подизпълнителите), носещи отговорност във връзка с ядрената безопасност на ядрените инсталации и с аварийната готовност и действията при аварии. Това може да бъде постигнато чрез въвеждането на програми и планове за обучение, периодично преразглеждане и актуализиране на програмите за обучение, както и предоставяне на подходящ бюджет за обучението.
- (23) Друга ключова поука от ядрената авария във Фукушима е важното значение на осигуряването на прозрачност по въпросите на ядрената безопасност. Наличието на прозрачност е също важно и с оглед на осигуряването на независимост при регулаторното вземане на решения. Ето защо съществуващите разпоредби в Директива 2009/71/Евратом относно информацията, която трябва да се осигурява на обществеността, следва да бъдат конкретизирани и да се посочва какъв вид информация следва да се осигурява като минимум съответно от националния регулаторен орган и от притежателя на лицензия, и в рамките на какъв времеви график. За тази цел, например, видът на информацията, която следва да бъде осигурявана като минимум от националния регулаторен орган и от притежателя на лицензия би следвало, например, да бъде определена като част от техните по-широкообхватни стратегии за прозрачност. Информацията следва да бъде подавана навреме, особено в случай на ненормални събития или аварии. Резултатите от периодичните прегледи на безопасността и от международните партньорски проверки следва също да са публично достъпни.
- (24) Изискванията на настоящата директива по отношение на прозрачността са взаимно допълващи се с вече съществуващи изисквания в нормативна уредба в рамките на Евратом. Решение 87/600/Евратом на Съвета от 14 декември 1987 г. относно договорености на Общността за ранен обмен на информация в случай на радиационна опасност¹⁶ налага задължения на държавите членки в случай на радиационна опасност на тяхната територия съответно да нотифицират и предоставят информация на Комисията и на останалите държави членки, а

¹⁵ Предложение на Комисията за Решение на Европейския парламент и на Съвета относно Механизъм за гражданска защита на Съюза (COM/2011/934 окончателен)

¹⁶ ОВ L 371, 30.12.1987 г., стр. 76.

Директива 89/618/Евратом от 27 ноември 1989 г.¹⁷ включва изисквания към държавите членки да информират обществеността за мерките за опазване на здравето и стъпките, които трябва да се предприемат в случай на радиационна ситуация, както и да осигуряват изпреварваща и непрекъсната информация на населението, за което има вероятност да бъде засегнато в случай на такава извънредна ситуация. Но в допълнение на информацията, която следва да се предоставя при такова събитие, според настоящата директива държавите членки следва да въведат подходящи разпоредби за прозрачност, предвиждащи бързо и редовно подаване на актуална информация, така че работниците и широката общественост да бъдат информирани относно събитията, свързани с ядрената безопасност, включително ненормалните събития и аварията. Също така, на обществеността следва да бъдат предоставяни възможности да участва реално в процеса на лицензиране на ядрените инсталации, и компетентният регулаторен орган следва да предоставя всяка свързана с безопасността информация независимо, без да има необходимост от предварително съгласие на който и да е публичен или частен субект.

- (25) С Директива 2009/71/Евратом се формулира правно обвързваща рамка на Общността, която стои в основата на нормативната, административната и организационната система в областта на ядрената безопасност. Тя не включва конкретни изисквания към ядрените инсталации. Като се има предвид техническият прогрес, постигнат от МААЕ, както и от Асоциацията на западноевропейските ядрени регулатори („WENRA“) и от други източници на експертиза, включително и поуките от стрес тестовете и от ядрената авария във Фукушима, Директива 2009/71/Евратом следва да бъде изменена, така че да включи целите на Общността по отношение на ядрената безопасност, обхващащи всички стадии на жизнения цикъл на ядрените инсталации (избор на площадка, проектиране, строителство, въвеждане в експлоатация, експлоатация и извеждане от експлоатация).
- (26) С методи, отчитащи информацията за риска (risk-informed methods), се разглежда вероятността за всяко събитие в дадена последователност от събития, което би могло да предизвика или да допринесе за авария, както и съответните възможни последици от аварията. Отговорите могат да се използват за преценяване на предимствата и недостатъците на проекта и експлоатацията на дадена ядрена инсталация и по този начин да насочат изискванията и регулаторното внимание към въпросите, при които може да бъде постигната най-голяма полза за безопасността на дадена ядрена инсталация. След като през последните десетилетия бяха вложени значителни ресурси в разработването на вероятностни оценки за безопасността на ядрените инсталации, по-специално на ядрените централи и научноизследователските реактори, притежателите на лицензии и компетентните регулаторни органи в цял свят вече имат възможност да използват така получените преценки за подобряване на безопасността на ядрените инсталации на база информираност за риска, като в същото време постигат и по-ефективна експлоатация.
- (27) Старееенето на конструкциите, системите и компонентите на дадена ядрена инсталация, имащи значение за безопасността, и по-специално окрежкостяването на компонентите, които практически е трудно да бъдат сменени, като например корпусите на реакторите, обуславя естествено ограничение на допустимото

¹⁷ ОВ L 357, 7.12.1989 г., стр. 31.

време на непрекъсната работа. Въз основа на съображения за безопасност и от икономическа гледна точка, максималният експлоатационен период обикновено е 40 години след началото на стопанската експлоатация; във връзка с което държавите членки следва да осигурят, че при евентуално удължение на експлоатационния период на съществуващи ядрени централи работниците и населението няма да бъдат подложени на допълнителни рискове. За тази цел, Директива 2009/71/Евратом следва да бъде изменена, така че в нея да бъдат включени нови обхващащи цялата Общност цели за безопасност, които да бъдат съблюдавани от регулаторните органи и притежателите на лицензии в случай на удължаване на експлоатационния период на съществуващи ядрени централи.

- (28) За новите конструкции реактори се очаква още в първоначалния проект да бъдат взети мерки за проблемите, които са били с надпроектен характер при предишните поколения реактори. Близки до проектните аварийни състояния (design extension conditions) са тези аварийни състояния, които не се считат за проектни аварии (design basis accidents), но са разгледани в процеса на проектиране на инсталацията в съответствие с реалистична методика, и при които изхвърлянията на радиоактивни вещества остават в приемливи граници. Близките до проектните състояния биха могли да включват състояния при тежки аварии.
- (29) Прилагането на концепцията за дълбоко ешелонирана защита в организационните, поведенческите или проектните дейности във връзка с ядрената инсталация гарантира, че свързаните с безопасността дейности са предмет на независими нива от разпоредби, така че ако настъпи отказ, той да може да бъде открит и компенсиран чрез подходящи мерки. Независимото действие на всяко от различните нива от разпоредби представлява съществен елемент от дълбоко ешелонираната защита за предотвратяване на аварии и за ограничаване на техните последици, ако все пак се случат аварии.
- (30) След ядрените аварии в Три Майл Айлънд и Чернобил, ядрената авария във Фукушима още веднъж показва колко важно значение има функцията на херметичната конструкция, която е последното препятствие, защитаващо хората и околната среда от аварийни изхвърляния на радиоактивни вещества. По тази причина кандидатът за лицензия за изграждането на нов енергиен или научноизследователски реактор следва да докаже, че проектът практически ограничава ефектите от увреждане на активната зона да бъдат само вътре в херметичния обем, т.е. трябва да докаже, че изхвърлянето на радиоактивни вещества извън херметичния обем е физически невъзможно или може да се счита за изключително малко вероятно с голяма степен на доверителност.
- (31) В Директива 2009/71/Евратом не включва мерки във връзка с вътрешната аварийна готовност и действията при авария, а както пролича при ядрената авария във Фукушима, те имат ключово значение за ограничаване на последициите от ядрена авария. В Директива 96/29/Евратом е предвидено, че в случай на радиационни аварии е необходимо да се организира подходяща намеса за да се спре емисията на радионуклиди и да се оценят последиците от аварията и ефективността на намесата. Необходимо е също да бъдат въведени мерки за защита и мониторинг на околната среда и населението. Необходими са, обаче, по-конкретни разпоредби относно вътрешната аварийна готовност и действията при авария, за да се оценят ситуацията, при които би могло да са необходими защитни мерки, да има организационна структура и координация между службите, реагиращи при авария, както и да се осигури наличие на

достатъчно ресурси за прилагането на тези защитни мерки дори и при извънредно тежки случаи.

- (32) Стрес тестовете показаха ключовата роля на сътрудничеството и координационните механизми между всички участващи страни, носещи отговорност за ядрената безопасност. Партньорските проверки се оказаха добро средство за изграждане на доверие, с цел натрупване и обмяна на опит и осигуряване на общо прилагане на високи стандарти за ядрена безопасност. Обхватът на разпоредбите на Директива 2009/71/Евратом, обаче, включва само самооценките и партньорските проверки на законодателната, регулаторната и организационната структура на държавите членки и следва да бъде разширен, така че да включва и партньорски проверки на ядрените инсталации.
- (33) С настоящата директива се въвеждат нови разпоредби относно самооценките и партньорските проверки на ядрените инсталации, на база на избрани въпроси от областта на ядрената безопасност, обхващащи целия жизнен цикъл на ядрените инсталации. На международно равнище вече има утвърден опит в провеждането на такива партньорски проверки в ядрени централи. На равнището на ЕС опитът от стрес тестовете показва колко голяма стойност има провеждането на координиран процес за оценка и преглед на безопасността на ядрените централи в ЕС. Подобен механизъм, основаващ се на сътрудничество между регулаторните органи на държавите членки и Комисията, следва да бъде приложен и в разглеждания тук случай. По този начин компетентните регулаторни органи чрез координацията помежду си в контекста на експертни групи, като например ENSREG, биха могли със своите експертни умения да допринесат за определяне на съответните въпроси от областта на безопасността и в провеждането на съответните партньорски проверки. Ако държавите членки не успеят съвместно да изберат поне един подобен въпрос, изборът на въпросите, които да бъдат разгледани при партньорските проверки, следва да бъде направен от Европейската комисия. Евентуалното участие на други заинтересовани страни, като например организации за техническа поддръжка, международни наблюдатели или неправителствени организации би могло да внесе добавена стойност в партньорските проверки.
- (34) За да се гарантира строгостта и обективността на партньорските проверки, държавите членки следва, в съответствие с действащите процедури за достъп до поверителна информация, да осигуряват достъп до цялата необходима информация на съответния персонал и съответната ядрена инсталация.
- (35) Следва да бъде въведен подходящ механизъм за последващи дейности, за да се осигури правилното прилагане на резултатите от тези партньорски проверки. Партньорските проверки следва да спомогнат за подобряване на безопасността на отделните ядрени инсталации, както и да допринесат за формулирането на технически препоръки за безопасност и на указания, които да са валидни в целия ЕС.
- (36) Ако Комисията открие значителни отклонения или закъснения при изпълнението на техническите препоръки от процеса на партньорска проверка, Комисията следва да покани компетентните регулаторни органи на останалите държави членки, които не са били обект на съответната проверка, да организират и проведат верификационна мисия, с която да обрисуват цялостна картина на ситуацията и да информират съответната държава членка за възможните мерки за отстраняване на откритите слабости.

- (37) Така описаните нови разпоредби, определящи механизма за партньорски проверки, не засягат правилата за процедурите за нарушение, приложими в случай че дадена държава членка не изпълни задължение по Договорите, както е посочено в членове 258, 259 и 260 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС).
- (38) Периодичността на партньорските проверки и на докладването по настоящата директива следва да бъде съгласувана с циклите на преглед и докладване по Конвенцията за ядрена безопасност.
- (39) В съответствие с принципа на пропорционалност, приложимостта на разпоредбите в глава 2, раздел 2 „Специфични задължения“ от настоящата директива зависи от вида на ядрените инсталации на територията на съответната държава членка. Ето защо държавите членки следва при привеждането в изпълнение на тези разпоредби да използват пропорционален подход, вземайки предвид рисковете при конкретните видове ядрени инсталации, които планират или експлоатират. По-специално, принципът на пропорционалност се отнася за тези държави членки, които разполагат само с малко количество радиоактивни материали, например във връзка с използването на малки научноизследователски реакторни инсталации, които в случай на тежка авария не биха породили последици, съпоставими с тези при авария на ядрена централа.
- (40) Разпоредбите на директивата, които по своя характер са свързани с наличието на ядрени инсталации, по-специално разпоредбите за задълженията на притежателя на лицензия, новите специфични изисквания за ядрените инсталации и разпоредбите относно вътрешната аварийна готовност и действията при аварии не се отнасят за държавите членки, които нямат ядрени инсталации по смисъла на настоящата директива. Тези държави членки не е необходимо да транспонират и прилагат изискването за налагане на санкции на лицата, които не са спазили настоящата директива. Останалите разпоредби в настоящата директива следва да бъдат транспонирани и приложени по пропорционален начин, в съответствие с националните условия и като се има предвид фактът, че тези държави членки нямат ядрени инсталации, като в същото време бъде осигурено необходимото внимание към въпросите на ядрената безопасност от страна на правителството или на компетентните органи.
- (41) Съгласно Директива 2009/71/Евратом държавите членки са длъжни да въведат и да поддържат национална законодателна, регулаторна и организационна рамка („национална рамка“) за ядрена безопасност на ядрените инсталации. Определянето на начина на приемането на разпоредбите на националната рамка и на инструмента за прилагането им остава в компетентността на държавите-членки.
- (42) В съответствие със Съвместната политическа декларация на държавите членки и на Комисията относно обяснителните документи от 28 септември 2011 г., държавите членки са поели ангажимент, в случаите при които това е обосновано, да прилагат към уведомлението за своите мерки за транспониране един или повече документи, обясняващи връзката между елементите на дадена директива и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране. По отношение на настоящата директива законодателят счита представянето на такива документи за обосновано.
- (43) Поради това Директива 2009/71/Евратом следва да бъде съответно изменена,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Директива 2009/71/Евратом се изменя както следва:

(1) Заглавието на глава 1 се заменя със следното:

„ЦЕЛИ, ОБХВАТ НА ПРИЛАГАНЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ“.

(2) В член 1 се добавя следната буква в):

„в) да гарантира, че държавите членки осигуряват подходящи национални мерки, така че за ядрените инсталации съответното проектиране, избор на площадка, строителство, въвеждане в експлоатация, експлоатация и извеждане от експлоатация да се извършват по начин, предотвратяващ неконтролирано изхвърляне на радиоактивни вещества.“

(3) Член 2 се изменя както следва:

а) параграф 1 се заменя със следното:

„1. Настоящата директива се прилага за всички ядрени инсталации за граждански цели, които са обект на лицензия съгласно определението в член 3, параграф 4, за всички стадии, обхванати от лицензията.“;

б) параграф 3 се заменя със следното:

„3. Настоящата директива допълва основните стандарти, посочени в член 30 от Договора, по отношение на ядрената безопасност на ядрените инсталации и не засяга разпоредбите в съществуващата нормативна уредба на Общността за опазване на здравето на работниците и населението от йонизиращи лъчения и, по-специално, не засяга разпоредбите в Директива 96/29/Евратом.“.

(4) В член 3 се добавят следните параграфи 6—17:

"6. „дълбоко ешелонирана защита“ означава йерархично разполагане на различни нива на разнообразни съоръжения и изпълнение на процедури за предотвратяване на ескалирането на очаквани експлоатационни събития и за поддържане на ефективността на физическите бариери, разположени между източник на йонизиращи лъчения или радиоактивни вещества и работниците, населението или въздуха, водата и почвата, при работни състояния и — за някои бариери — при аварийни условия;

7. „ненормално събитие“ означава всяко нежелано произшествие, чиито последствия или възможни последствия не са пренебрежимо малки от гледна точка на защитата или ядрената безопасност;

8. „авария“ означава всяко непланирано събитие, включително грешки на персонала, откази на оборудване и други произшествия, чиито последствия или възможни последствия не са пренебрежимо малки от гледна точка на защитата или ядрената безопасност;

9. „рано настъпили изхвърляния“ означава ситуации, при които е необходимо да бъдат взети външни аварийни мерки, но времето за тяхното изпълнение е недостатъчно;

10. „рано настъпили изхвърляния“ означава ситуации, при които е необходимо да бъдат взети външни аварийни мерки, но времето за тяхното изпълнение е недостатъчно;
11. „практическо елиминиране“ означава, че настъпването на дадено състояние е физически невъзможно или може да се счита за изключително малко вероятно с висока степен на доверителност;
12. „разумно постижими“ означава допълнителни мерки за намаляване на рисковете които (в допълнение към спазването на изискванията за добра инженерна практика) следва да бъдат търсени по отношение на проектирането, въвеждането в експлоатация, експлоатацията или извеждането от експлоатация на дадена ядрена инсталация, и които следва да бъдат приложени, освен ако може да се докаже, че са значително непропорционални спрямо подобрението на безопасността, което биха осигурили;
13. „проектни основи“ означава наборът от условия и събития, който изрично е взет предвид при проектирането на инсталацията, в съответствие с установени критерии, така че инсталацията да може да устои на тези условия без да надхвърли допустимите граници, посредством планираното действие на системите за безопасност;
14. „проектна авария“ означава авария, чиито условия са отчетени при проектирането на инсталацията в съответствие с установени критерии, и при която увреждането на горивото и изхвърлянето на радиоактивни вещества са задържани в рамките на допустими граници;
15. „надпроектна авария“ означава авария, която е възможна, но не е изцяло взета предвид при проектирането, защото е счетена за съвсем малко вероятна;
16. „анализ на близки до проектните аварийни състояния“ („design extension analysis“) означава анализ на състояния, близки до състоянията при проектни аварии, определени въз основа на инженерна оценка, детерминистични оценки и вероятностни оценки с цел допълнително подобряване на безопасността на дадена ядрена централа чрез увеличаване на възможността на централата да издържи (без неприемливи радиационни последствия) аварии, които са или по-тежки от проектните, или включват допълнителни откази на оборудване. Тези близки до проектните аварийни състояния се използват за определяне на допълнителни сценарии за аварии, които да бъдат разгледани при проектирането, а също и за планиране на практически приложими разпоредби за предотвратяване на такива аварии или за ограничаване на техните последствия, ако се случат.
17. „периодичен преглед на безопасността“ означава системна преоценка на безопасността на съществуваща инсталация, провеждана през редовни интервали и предназначена за разглеждане на кумулативните ефекти на стареенето, промените, експлоатационния опит, техническите развития и аспектите във връзка с разположението на площадката, и имаща за цел да се осигури високо равнище на безопасност през експлоатационния период на инсталацията.“.

(5) В глава 2 след заглавието „ЗАДЪЛЖЕНИЯ“ се добавя следното заглавие:

„РАЗДЕЛ I

Общи задължения“.

(6) Член 4, параграф 1 се изменя както следва:

а) въстъпителният текст се заменя със следния текст:

„1. Държавите членки създават и поддържат национална законодателна, регулаторна и организационна рамка (наричана по-долу „национална рамка“) за ядрена безопасност на ядрените инсталации, с която се разпределят отговорностите и се осигурява координация между съответните държавни органи. Националната рамка трябва да осигурява по-специално следното:“;

б) буква а) се заменя със следното:

„а) национални разпоредби и мерки за ядрена безопасност, обхващащи всички стадии на жизнения цикъл на ядрените инсталации, посочени в член 3, параграф 4;“;

в) буква б) се заменя със следния текст:

„б) система за лицензиране и за забрана на експлоатацията на ядрени инсталации без лицензия;“;

г) буква в) се заменя със следното:

„в) система за надзор на ядрената безопасност;“.

(7) В член 5 параграфи 2 и 3 се заменят със следния текст:

„2. Държавите членки гарантират реалната независимост на компетентния регулаторен орган от неправомерно влияние върху неговите решения, по-специално при изпълнение на регулаторните задачи по параграф 3, осигурявайки безопасността да не е подчинена на политически, икономически или обществени интереси. За тази цел държавите членки осигуряват изисквания в националната рамка, че компетентният регулаторен орган трябва:

а) да е функционално отделен от всеки друг публичен или частен субект, имащ отношение към насърчаването или използването на ядрената енергия, или производството на електроенергия;

б) при изпълнението на своите регулаторни задачи да не иска или приема инструкции от който и да е друг публичен или частен субект, имащ отношение към насърчаването или използването на ядрената енергия, или производството на електроенергия;

в) да взема регулаторни решения въз основа на обективни и проверими критерии във връзка с безопасността;

г) да разполага със свои собствени бюджетни средства с подходящ размер, както и с автономия при изпълнението на определения бюджет. Механизмът на финансиране и процесът на предоставяне на бюджетни средства трябва да бъде ясно определен в националната рамка;

д) да разполага с персонал с подходящ брой, притежаващ необходимите квалификации, опит и експертни умения;

е) да формулира процедури и критерии за назначаването и освобождаването на персонал, както и за предотвратяване и преодоляване на всякакви възможни конфликти на интереси;

ж) да осигурява отнасяща се за безопасността информация, без тя да подлежи на преглед или разрешение от който и да е друг публичен или частен субект, в съответствие с посоченото в член 8, параграф 2.

3. Държавите членки осигуряват на компетентния регулаторен орган правомощията, необходими за изпълнение на неговите задължения във връзка с националната рамка по член 4, параграф 1, с надлежно приоритетно значение на безопасността. За тази цел държавите членки трябва да осигурят в националната рамка да са предвидени следните основни задачи на компетентния регулаторен орган:

- а) да определя национални изисквания за ядрена безопасност;
- б) да изисква от притежателите на лицензия да спазват националните изисквания за ядрена безопасност и условията на съответната лицензия;
- в) да изисква доказателства за спазването на горепосоченото, включително на изискванията, посочени в член 6, параграфи 2—5 и членове 8а—8г;
- г) да проверява доколко се спазват горепосочените условия, като извършва регулаторни оценки и инспекции;
- д) да изпълнява действия по осигуряване на прилагането на изискванията, включително спиране на експлоатацията на ядрена инсталация в съответствие с условията, определени в националната рамка по член 4, параграф 1.“.

(8) Член 6 се изменя както следва:

а) параграф 1 се заменя със следния текст:

„1. Държавите членки осигуряват изискване в националната рамка, че основната отговорност за ядрената безопасност на ядрена инсталация се носи от съответния притежател на лицензия. Тази отговорност не може да се делегира.“;

б) параграф 2 се заменя със следния текст:

„2. Държавите членки осигуряват изискване в националната рамка към притежателите на лицензии, под надзора на компетентния регулаторен орган, редовно да извършват оценка, да проверяват и непрекъснато да подобряват, доколкото е разумно постижимо, ядрената безопасност на своите ядрени инсталации по системен и подлежащ на проверка начин.“;

в) параграф 3 се заменя със следния текст:

„3. Оценките по параграф 2 включват верификация, че въз основа на цялостна оценка на безопасността, въведените мерки за предотвратяване на аварии и ограничаване на последиците от тях, включително верификация на достатъчността на мерките за дълбоко ешелонирана защита и на организационните мерки на притежателя на лицензия, чийто отказ би довел до значителни увреждания на работниците и населението поради въздействието на йонизиращи лъчения.“;

г) параграф 4 се заменя със следния текст:

„4. Държавите членки осигуряват изискване в националната рамка към притежателите на лицензия да въведат и прилагат системи за управление, в които се отдава необходимото първостепенно значение на ядрената

безопасност и които биват редовно проверявани от компетентния регулаторен орган.“;

д) добавя се следният параграф 4а:

„4а. Държавите членки осигуряват изискване в националната рамка, че при подаване на заявление за лицензия е необходимо заявителят да представи подробно доказателство за постигането на безопасност. Обхватът и степента на подробност трябва да съответстват на потенциалния размер и характер на разглежданата опасност. Доказателството се преглежда и оценява от компетентния регулаторен орган в съответствие с ясно определени процедури.“;

е) параграф 5 се заменя със следното:

„5. Държавите членки осигуряват изискване в националната рамка към притежателите на лицензии да осигуряват и поддържат адекватни финансови и човешки ресурси, с подходяща квалификация, експертиза и умения за изпълнение на своите задължения във връзка с ядрената безопасност на ядрени инсталации, посочени в параграфи 1—4 от настоящия член и в членове 8а—8г от настоящата директива. Тези задължения се отнасят също и за работниците на подизпълнителите.“.

(9) Членове 7 и 8 се заменят със следния текст:

„Член 7

Експертни познания и умения по ядрена безопасност

Държавите членки осигуряват изискване в националната рамка към всички участващи страни да въведат разпоредби за образование, обучение и упражняване на своя персонал, имащ задължения във връзка с безопасността на ядрените инсталации, както и във връзка с вътрешната аварийна готовност и действията при аварии, за да се изграждат, поддържат и доразвиват актуални и взаимно признати експертни познания и умения в областта на ядрената безопасност.

Член 8

Прозрачност

1. Държавите членки осигуряват предоставянето на актуална и навременна информация във връзка с ядрената безопасност на ядрените инсталации и съответните рискове на работниците и населението, особено на хората, живеещи в близост до ядрена инсталация.

Задължението по предходната алинея включва изискване да се гарантира, че компетентният регулаторен орган и притежателите на лицензии, всеки в своята област на отговорност, трябва да разработват, публикуват и прилагат стратегия за прозрачност, обхващаща, *inter alia*, предоставяне на информация относно нормалните работни условия на ядрените инсталации, провеждане на незадължителни консултации с работниците и широката общественост и известяване в случай на ненормални събития и аварии.

2. Информацията трябва да се оповестява публично, в съответствие с националното законодателство и международните задължения, при условие че това не излага на опасност други по-важни интереси, *inter alia* във връзка със

сигурността, както е определена в националното законодателство или съгласно международните задължения.

3. Държавите членки осигуряват предоставянето на обществеността на възможности за ранно и реално участие в процеса на лицензиране на ядрените инсталации, в съответствие със съответното законодателство на ЕС, националното законодателство и международните задължения.“.

(10) След член 8 се добавя следният раздел 2:

„РАЗДЕЛ 2

Специфични задължения

Член 8а

Цел за безопасност на ядрените инсталации

1. Държавите членки осигуряват в националната рамка изискване по отношение на ядрените инсталации, че при тяхното проектиране, избор на площадка, строителство, въвеждане в експлоатация, експлоатация и извеждане от експлоатация трябва да присъства целта да се предотвратява възможното изхвърляне на радиоактивни вещества чрез:

- а) практическо елиминиране на възможността да се случат аварийни последователности, които биха довели до рано настъпили или големи изхвърляния на радиоактивни вещества;
- б) по отношение на аварията, които не са практически елиминирани — чрез проектни мерки, ограничаващи аварията така, че да е необходимо да се прилагат само ограничени по време и място защитни мерки за населението и да има достатъчно време за изпълнението на тези защитни мерки, като освен това честотата на такива аварии трябва да бъде сведена до минимум.

2. Държавите членки осигуряват в националната рамка изискване, че целта по параграф 1 трябва да се прилага за всички ядрени инсталации до степен, доколкото тя е разумно постижима.

Член 8б

Прилагане на целта за безопасност на ядрените инсталации

За постигането на целта за безопасност по член 8а, държавите членки осигуряват в националната рамка следните изисквания по отношение на ядрените инсталации:

- а) изборът на площадка да бъде надлежно съобразен, така че да се избегнат, ако това е възможно, външни природни или причинени от човека бедствия, както и да бъде сведено до минимум тяхното въздействие;
- б) да бъдат проектирани, построени, въведени в експлоатация, експлоатирани и изведени от експлоатация въз основа на концепция за дълбоко ешелонирана защита, така че:
 - і) дозите на облъчване на персонала и населението да не надхвърлят предписаните граници и да бъдат колкото е разумно постижимо по-ниски;

- ii) настъпването на ненормални събития да бъде сведено до минимум;
- iii) да бъде намален потенциалът за ескалация на аварийни ситуации чрез подобряване на възможностите на ядрените инсталации реално да се управляват и контролират ненормалните събития;
- iv) да бъдат ограничени вредните последици от ненормалните събития и проектните аварии, в случай че настъпят такива, така че да се осигури, че те или да предизвикат никакво външно радиационно въздействие, или то да е незначително;
- v) да бъдат избегнати външните природни или причинени от човека бедствия, в случаите при които това е възможно, или тяхното въздействие да бъде сведено до минимум.

Член 8в

Методика за избор на площадка, проектиране, строителство, въвеждане в експлоатация, експлоатация и извеждане от експлоатация на ядрени инсталации

1. Държавите членки осигуряват в националната рамка изискване, че притежателят на лицензия, под надзора на компетентния регулаторен орган, трябва:

- а) редовно да оценява радиационното въздействие на съответната ядрена инсталация върху работниците и населението, а също и върху въздуха, водата и почвата, както при нормални работни условия, така и при аварийни условия;
- б) редовно и поне веднъж на всеки десет години да дефинира, документираща и подлага на преценка проектните основи на ядрените инсталации посредством преглед на безопасността, както и да го допълва с анализ на близки до проектните аварийни състояния, така че да осигури прилагането на всички разумно изпълними мерки за подобрене;
- в) да осигури включването в обхвата на анализа на близки до проектните аварийни състояния на всички аварии, събития и комбинации от събития, включително вътрешни и външни природни или причинени от човека бедствия, водещи до състояния, които не са включени в проектните аварии;
- г) да определя и прилага стратегии за ограничаване на последствията както от проектните, така и от надпроектните аварии;
- д) да прилага Указанията за управление на тежки аварии (Severe Accident Management Guidelines) по отношение на всички ядрени централи и, в случаите при които е уместно, по отношение на други ядрени инсталации, с включване на всички работни условия, аварии в басейните за отработено гориво и дълго продължаващи събития;
- е) да провежда специфичен преглед на безопасността на ядрените инсталации, които компетентният регулаторен орган счита за приближаващи се до границите на техния първоначално предвиден експлоатационен живот и за които се иска удължаване на експлоатационния живот.

2. Държавите членки осигуряват в националната рамка изискване, че предоставянето или преразглеждането на лицензия за строителство и/или експлоатация на ядрена инсталация следва да се основава на съответна оценка на безопасността на площадката и инсталацията.

3. Държавите членки осигуряват в националната рамка изискване по отношение на ядрените централи и, в случаите при които това е уместно, по отношение на научноизследователските реакторни инсталации, за които за пръв път се иска лицензия за строителство, че компетентният регулаторен орган трябва да поиска от заявителя да докаже, че проектът практически ограничава ефектите от увреждане на активната зона на реактора в рамките на херметичния обем.

Вътрешна аварийна готовност и действия при аварии

Държавите членки осигуряват в националната рамка изискване, че притежателят на лицензия, под надзора на компетентния регулаторен орган, трябва:

- а) да подготви и редовно да актуализира вътрешен аварийен план, който:
 - i) да се основава на оценка на събитията и ситуациите, които могат да породят необходимост от вътрешни или външни защитни мерки;
 - ii) да бъде координиран с всички други заинтересовани органи и да е съобразен с поуките от опита от тежки събития, ако настъпят такива;
 - iii) да е насочен по-специално към събития, които биха могли да имат въздействие върху няколко структурни единици на дадена ядрена инсталация;
- б) да определя необходимата организационна структура за ясно възлагане на отговорностите и да осигурява наличие на необходимите ресурси и средства;
- в) да съдържа разпоредби за координиране на вътрешните дейности на обекта и за сътрудничество с органите и агенциите, носещи отговорност за аварийните действия във всичките фази на дадена авария, които следва редовно да се упражняват;
- г) да осигурява мерки за готовност на персонала на обекта по отношение на потенциални ненормални събития и аварии;
- д) да съдържа разпоредби за трансгранично и международно сътрудничество, включително предварително определени уговорки за получаване на външна помощ на обекта, ако бъде необходима;
- е) да създаде в обекта център за действия при аварии, който да е достатъчно защитен срещу природни бедствия и йонизиращи лъчения, така че да е обитаем;
- ж) да предприеме защитни действия в случай на извънредна ситуация, така че да ограничи всякакви последствия върху човешкото здраве и за въздуха, водата и почвата.“.

(11) След глава 2 се добавя следната глава 2а:

„ГЛАВА 2а

ПАРТНЬОРСКИ ПРОВЕРКИ И УКАЗАНИЯ

Партньорски проверки

1. Най-малко веднъж на десет години държавите членки организират периодични самооценки на своята национална рамка и компетентни регулаторни органи и да отправят покана за международна партньорска проверка на релевантни части от своята национална рамка и/или органи с цел постоянно подобряване на ядрената безопасност. Когато са налице, резултатите

от всяка партньорска проверка се докладват на държавите членки и на Комисията.

2. Държавите членки, със съдействието на компетентните регулаторни органи, организират периодично — поне веднъж на всеки шест години, провеждането на система от тематични партньорски проверки и се споразумяват за времеви график на елементите по прилагането им. За тази цел държавите членки трябва:

- а) съвместно и в тясно сътрудничество с Комисията да изберат един или повече специфични въпроси (topics), свързани с ядрената безопасност на ядрените инсталации. Ако държавите членки не успеят съвместно да изберат поне един подобен въпрос, изборът на въпроси, които да бъдат разгледани при партньорските проверки, трябва да бъде направен от Комисията;
- б) въз основа на избраните въпроси, да проведат национални оценки, в тясно сътрудничество с притежателите на лицензи, и да публикуват резултатите;
- в) съвместно да дефинират методика, да организират и проведат партньорски проверки на резултатите от националните оценки по буква б), в партньорски проверки се поканва да участва и Комисията;
- г) да публикуват резултатите от партньорските проверки по буква в).

3. Всяка държава членка, която е обект на партньорска проверка по параграф 2, трябва да организира планирането и начина на прилагане на своята територия на съответните технически препоръки, произтичащи от процеса на партньорската проверка и съответно да информира Комисията.

4. Ако Комисията установи значителни отклонения или закъснения при изпълнението на техническите препоръки от процеса на партньорската проверка, Комисията следва да покани компетентните регулаторни органи на останалите държави членки, които не са били обект на съответната проверка, да организират и проведат верификационна мисия, с която да обрисуват цялостна картина на ситуацията и да информират съответната държава членка за възможните мерки за отстраняване на установените слабости.

5. В случай на авария, водеща до рано настъпило или голямо изхвърляне на радиоактивни вещества, или на ненормално събитие, водещо до ситуации с необходимост от прилагане на външни аварийни мерки или защитни мерки за населението, съответната държава членка трябва в рамките на шест месеца да отправи покана за партньорска проверка на съответната инсталация в съответствие с параграф 2, в която да бъде поканена да участва и Комисията.

Член 8е

Указания за подобряване на ядрената безопасност

Въз основа на резултатите от партньорските проверки, проведени съгласно посоченото в член 8д, параграф 2 и произтичащите от тях технически препоръки, в съответствие с принципите за прозрачност и за непрекъснато подобряване на ядрената безопасност, държавите членки, със съдействието на компетентните регулаторни органи, разработват съвместно и формулират указания по специфичните въпроси по член 8д, параграф 2, буква а).“.

- (12) Следната глава се добавя след глава 2а:

„ГЛАВА 26

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ“.

- (13) В член 9 отпада параграф 3.
- (14) След член 9 се добавя следният член 9а:

„Член 9а Санкции

Държавите членки формулират правилата за санкции, приложими при нарушаване на националните разпоредби, приети съгласно настоящата директива, и вземат всички необходими мерки, за да гарантират тяхното прилагане. Предвидените санкции трябва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи. Държавите членки съобщават тези разпоредби на Комисията най-късно до [да се попълни датата — тази дата може да съответства на срока за транспониране, посочен в член 2 от настоящото приложение] и я уведомяват незабавно за всяко последващо изменение, което ги засяга.“.

- (15) В член 10, след параграф 1 се добавя следният параграф 1а:

„1а. Задълженията за транспониране и прилагане на членове 6, 8а, 8б, 8в, 8г и 9а на настоящата директива не се отнасят за Кипър, Ирландия, Люксембург и Малта, освен ако тези държави решат да разработват някоя от дейностите във връзка с ядрени инсталации, която е предмет на лицензиране по тяхното законодателство.“.

Член 2

1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива най-късно до [срок за транспонирането, който да бъде попълнен по време на законодателния процес]. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които приемат в областта, обхваната от настоящата директива, както и всички последващи изменения на тези разпоредби.

Член 3

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 4

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Брюксел на [...] година.

*За Съвета
Председател*